

Sygn. akt I UK 27/16

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania E. M. N. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 6 października 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 6 października 2015 r. zmienił, zaskarżony apelacją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B., wyrok Sądu Okręgowego w B. z dnia 8 grudnia 2014 r. w ten sposób, że oddalił odwołanie ubezpieczonej E. M. N. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 12 sierpnia 2014 r., odmawiającej ubezpieczonej obliczenia emerytury według zasad przewidzianych w art. 26 w związku z art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.), ponieważ prawo do emerytury w wieku powszechnym przyznano ubezpieczonej decyzją z dnia 5 maja 2008 r.

Sąd Apelacyjny w motywach rozstrzygnięcia wskazał, że ubezpieczona, urodzona w dniu 21 marca 1946 r., miała przyznane prawo do wcześniejszej

emerytury od dnia 1 czerwca 2003 r. Następnie organ rentowy decyzją z dnia 5 maja 2008 r. przyznał ubezpieczonej, zgodnie ze złożonym przez nią wnioskiem, prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym począwszy od dnia 1 marca 2008 r. Kolejnymi decyzjami organ rentowy ustalał wysokość należnego ubezpieczonej świadczenia, uwzględniając dalsze jej okresy zatrudnienia. Wobec powyższego ubezpieczona nie może domagać się obliczenia emerytury na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Literalna wykładnia art. 55 tej ustawy nie pozostawia wątpliwości, że warunek wystąpienia z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r. odnosi się do starań o uzyskanie świadczenia określonego w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła ubezpieczona, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego uchylenie oraz zmianę przez oddalenie apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 8 grudnia 2014 r. oraz o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania, a także o rozpoznanie sprawy na rozprawie.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1) art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez błędną wykładnię prowadzącą do odmowy dokonania wyliczenia emerytury ubezpieczonej na podstawie art. 26 tej ustawy i przyjęciu, że przejście na emeryturę w powszechnym wieku przez osoby objęte art. 27 przy zastosowaniu art. 55 ustawy ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę, mimo iż art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku emerytalnego, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r., niezależnie od faktu wcześniejszego ustalenia prawa do emerytury, błędne zawężenie znaczenia norm zawartych we wskazanym art. 55 ustawy o wystąpieniu z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r. jako ograniczenie złożenia przez ubezpieczoną wniosku o ustalenie prawa do emerytury po raz pierwszy, brak przeprowadzenia prawidłowej analizy przepisów i niekompletne uzasadnienie w zakresie warunków skorzystania

z możliwości obliczenia emerytury na podstawie art. 55 oraz niepoprawną analizę wykładni celowościowej tego przepisu,

2) art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 21 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez bezprawną odmowę ubezpieczonej możliwości ponownego zweryfikowania wysokości otrzymywanego świadczenia emerytalnego.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony oczywistą zasadnością skargi bowiem Sąd Apelacyjny wydał wyrok, w którym dokonał błędnego zastosowania art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co skutkowało oddaleniem odwołania a także potrzebą dokonania wykładni przepisu prawnego budzącego poważne wątpliwości, to jest art. 55 w związku z art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ Sąd Apelacyjny wydał wyrok w którym niewłaściwie zastosował ten przepis prawa materialnego przez przyjęcie, że nie zostały spełnione wszystkie przesłanki obliczenia emerytury według modelu „kapitałowego” dopuszczalnego dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. Skarżąca zaznaczyła, że Sąd pierwszej instancji powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13 (OSNP 2013 nr 21-22, poz. 257) oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014 r., I UK 345/13 (LEX nr 1455228), zaś Sąd Apelacyjny przeciwstawił poglądy wyrażone w tych orzeczeniach odwołując się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2015 r., II UK 217/14 (LEX nr 1771526). Ponadto wprowadzenie w życie art. 55a ustawy o emeryturach i rentach z FUS na podstawie art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 marca 2015 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 552) świadczy o chęci ujednolicenia przez ustawodawcę przepisów emerytalnych dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., aby uniknąć w przyszłości błędów interpretacyjnych organów rentowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie skarżąca powołała się na dwie przesłanki z powyższych, gdyż podniosła konieczność potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), a jednocześnie wskazała, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) Taka sytuacja wymaga na wstępie uwagi o charakterze porządkującym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, a można wręcz stwierdzić, że jest błędem logicznym (por. postanowienia: z dnia 13 marca 2008 r., V CSK 550/07, niepublikowane; z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990; z dnia 23 marca 2012 r., I CSK 497/11, LEX nr 1288609; z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593).

Odnosząc się do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. podkreślenia wymaga, że skarżący ma wówczas obowiązek wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493 i orzeczenia w nim powołane).

Skarżąca wskazała na potrzebę wykładni art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 26 oraz art. 27 tej ustawy, odwołując się do poglądów wyrażonych przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r.,

II UZP 4/13 i wyroku z dnia 19 marca 2014 r., I UK 345/13 oraz w wyroku z dnia 8 lipca 2015 r., II UK 217/14. Zdaniem skarżącej, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lipca 2015 r., II UK 217/14, dokonał odmiennej wykładni art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., może być obliczona emerytura na podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53 niż w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13 i wyroku z dnia 19 marca 2014 r., I UK 345/13.

Ze stanowiskiem takim nie sposób się zgodzić. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 lipca 2015 r., II UK 217/14 stwierdził bowiem, że „w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym zwłaszcza w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13, przyjęto, że ubezpieczony urodzony przed dniem 31 grudnia 1948 r., który po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., ma prawo do jej wyliczenia na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od tego czy wcześniej złożył wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. W uzasadnieniu uchwały wskazano między innymi, że ten sposób wyliczania emerytury zaczął obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2009 r. zaś warunek kontynuowania ubezpieczenia i wystąpienia z wnioskiem po 31 grudnia 2008 r., miał umożliwić wyliczenie emerytury w tzw. formule zdefiniowanej składki, której podstawę wymiaru stanowi suma składek składanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. *Ratio legis* tego przepisu jest więc kontynuowanie opłacania składek, nie zaś ubieganie się o emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym. W utrwalonych poglądach judykatury, przyjmuje się nadto, że emerytura w niższym i w powszechnym wieku emerytalnym to odrębne rodzaje emerytur. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r., I UK 82/06 (niepublikowany) wyrażono trafny pogląd, że nie ma przeszkód prawnych, aby ubezpieczony pobierający emeryturę przyznaną mu w niższym wieku emerytalnym dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze - art. 32 ustawy emerytalnej, domagał się przyznania emerytury przysługującej w tzw. powszechnym wieku emerytalnym na podstawie art. 27 tej ustawy, ponieważ ze względu na odmienne przesłanki nabycia prawa do obu tych świadczeń organ ubezpieczeń społecznych powinien wydać decyzję w oparciu o różne podstawy prawne przysługujących ubezpieczonemu świadczeń emerytalnych, a następnie wypłacać świadczenie wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego - art. 95 ust. 1 ustawy (por. także wyrok z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 120/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 257 i orzecznictwo w nim powołane). Jeżeli więc nie może być kwestionowana możliwość kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę, a w treści art. 55 ustawy brak zastrzeżenia, że wniosek o przejście na emeryturę w powszechnym wieku przez osoby objęte art. 27 ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę (o nabycie statusu emeryta), przepis ten (art. 55 ustawy) należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku 60/65 lat, a wniosek został złożony po dniu 31 grudnia 2008 r. niezależnie od faktu uzyskania przez te osoby emerytury wcześniejszej (art. 32 ustawy) lub w niższym wieku emerytalnym (art. 29 ustawy; por. także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., II UK 424/12, LEX nr 1341674; z dnia 4 września 2013 r., II UK 23/13, OSNP 2014 nr 6, poz. 85; z dnia 7 listopada 2013 r., II UK 143/13, OSNP 2014 nr 10, poz. 148 i z 18 września 2014 r., I UK 27/14, LEX nr 1537287). Zaprezentowane stanowisko nie znajduje jednak zastosowania, w sytuacji gdy ubezpieczony urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., wystąpił z wnioskiem o emeryturę na podstawie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przed dniem 31 grudnia 2008 r.”.

Wbrew odmiennemu twierdzeniu skarżącej w cytowanych powyżej judykatach Sąd Najwyższy konsekwentnie odwołuje się do emerytur, które przyznawane były w niższym wieku emerytalnym lub emerytur wcześniejszych, nie zaś na podstawie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, czyli w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, co miało miejsce w rozpoznawanej sprawie w przypadku skarżącej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2016 r., II UK 78/15, LEX nr 2041117). Powyższy pogląd jest wyrażany również w orzecznictwie Sądów Apelacyjnych (por. wyrok: Sądu

Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21 czerwca 2016 r., III AUa 1586/15, LEX nr 2071306; Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 25 maja 2016 r., III AUa 1050/14, LEX nr 2057033; Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 maja 2016 r., III AUa 1278/15, LEX nr 2079198; Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 marca 2016 r., III AUa 522/15, LEX nr 2020161; Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 lutego 2016 r., III AUa 727/15, LEX nr 2017682). Sumując powyższe stwierdzić należy, że w orzecznictwie nie występuje rozbieżność odnośnie wykładni art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a skarżąca nie wykazała istnienia poważnych wątpliwości, które przemawiałyby za koniecznością dokonania ponownej wykładni tego przepisu w powyższym zakresie.

Odnosząc się natomiast do kwestii poruszonych w drugiej części uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS należy podkreślić, że ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2014 r., III SK 91/13, LEX nr 1511143, czy z dnia 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14, LEX nr 1651022). Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała naruszeń które świadczyłyby o oczywistej zasadności skargi a nie jest w żadnej mierze wystarczające stwierdzenie, że „za dopuszczeniem skargi przemawia obowiązek głębszego rozpatrzenia ogólnych zasad obliczania świadczeń emerytalnych oraz prawa strony do wydania orzeczenia sprawiedliwego i zgodnego z prawem”. Ponadto podkreślić należy, że wykładnia regulacji prawnej zawartej 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest jednolita i nie budzi rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

